

‘Akoestiek is een ondergeschoven kindje. Architecten, stadsplanners en stedenbouw denken eerst aan het visuele’

DICK BOTTELDOOREN
PROFESSOR AKOESTIEK (UGENT)

dat ook in Gent ergernis opwekt, krijgt een waarschuwing van zo’n ‘lawaairadar’. New York deelt zo al boetes uit. Parijs, Brussel, Gent en Amsterdam experimenteren nog met de ‘patserbakmicrofoon’ in de strijd tegen knalpotterreur. “Waarom staat er hier geen?”, vraagt Brusselaar De Wit. “Het zou tonen dat de politiek het mentaliteitsprobleem van die joyriders erkent.”

Verderop heeft Brussel wel een grote voetgangerszone aangelegd: waar vroeger auto’s door de Anspachlaan toefden, flaneer je nu tussen een dubbele bomenrij. “Naast beter openbaar vervoer en meer fietspaden is dat de belangrijkste maatregel die een stad kan nemen, omdat die zoveel impact heeft”, zegt Brooks. Studies in Barcelona tonen dat het de gezondheid van omwonenden verbetert. “Iedereen moet dan wel beseffen dat het autolawaai verdwijnt, maar geluid van cafés en mensen op terrassen toeneemt”, zegt Brooks.

GEHEEL AAN STADSGELUIDEN

Landelijke stilte mag je als stadsbewoner dus nooit verwachten. “Maar dat kan ook niet de bedoeling zijn”, zegt Cobussen. “Niemand wil hels kabaal, maar geroezemoes hoort bij het stedelijke gevoel. Compliceer stilte straten in de stad zijn eng.”

In het VN-rapport dat de aanpak van grootsteden analyseerde, staat dat ook. “We hebben steden nodig die qua geluid divers zijn en bij het gevarieerde leven in de stad horen. Dat kan stilte alleen niet bieden. Wat zou Mekka zijn zonder de oproep tot het gebed vanuit de Grote Moskee of Londen zonder de klokslagen van de Big Ben?”

Die visie heeft ertoe geleid dat steden meer inzetten op een zo aangenaam mogelijke ‘soundscape’, het geheel aan stadsgekluiden. “In plaats van enkel een teveel aan decibels verminderen, staat de totale geluidservaring centraal, en die kan positief zijn”, zegt Brooks. “Water dat op rotsen valt of spelende kinderen kunnen ook luid zijn, maar ervaren velen wel als prettig.”

Omdat ook is aangetoond dat stilte en natuurgeluiden een weldaad zijn voor lichaam en geest, moeten steden volgens het VN-rapport ook werk maken van ‘luwtezones’. “Dat zijn parken, publieke tuinen, oude gebouwen, ingesloten onbenutte ruimtes, grasperken of paden langs het water die je als stad beschermt en opwaardert met water en groen”, zegt professor in de akoestiek Dick Botteldooren (UGent). “Onaangename geluiden zijn er zo goed als afwezig en natuurgeluiden primeren.” De stiltezones die Elsenne plant, bijvoorbeeld op de begraafplaats, zijn een voorbeeld, en Brooks verwijst ook naar Gent, dat stiltezones ontwikkelt zonder ze aan te duiden zodat toeristen ze niet inpalmen.

Maar de nadruk op een positieve geluidsomgeving en luwtezones komt er ook omdat lawaaihinder inperken knap lastig blijkt. “Veel steden die ermee worstelen, zetten meer in op plekken waar de soundscape prettig aanvoelt”, meldt het VN-rapport.

“Het is vaak ingewikkeld”, beaamt Cobussen. “Zo is de bron dimmen niet altijd mogelijk of voldoende. Het gaat niet alleen om het aantal auto’s die door een straat rijden, maar ook om het soort straat. In een smalle straat met hoge en gladde gevels zal iedere auto veel luider klinken dan in een brede laan met veel bomen en gevels met reliëf. Dan moet je ook die gevels aanpassen met begroeiing, reliëf of isolerende ramen.”

Antwerpen noemt als hindernissen dat geluidswerende schermen duur en vaak niet afdoende zijn. Honderd meter kost al snel 150.000 euro en zo’n scherm heeft slechts nut binnen de eerste honderd meter. “En een geluidsarm wegdek heeft weinig impact bij lage snelheden, omdat dan het motorgeluid overheerst op het bandengeluid”, meldt de stad.

Luide burens, horeca en ander ‘sociaal lawaai’ zijn de tweede grootste lawaaibron. Dat aanpakken vergt veel politiewerk. Leuven experimenteert ook met lichtsignalen op de grond in wijken met veel horeca. Ze manen je aan om het stil te houden. Maar hoe wij geluid ervaren varieert enorm, waardoor klachten tot ieders tevredenheid oplossen vaak niet volledig lukt.

Een van de belangrijkste moeilijkheden, zo ziet Eurocities, is dat het in de stad altijd vechten is om ruimte. Budgetgewijs is het dan vaak aantrekkelijker om toch horeca of nieuwbouw toe te laten op een lege, relatief stille plek. “Ook lokaal verzet tegen de inperkingen van wegverkeer speelt steden parten”, zegt Brooks.

Meer doordachte en preventieve planning zou volgens de VN-onderzoekers een groot verschil maken. “In plaats van de kwestie van bij het begin mee te nemen proberen steden achteraf de lawaaibron te dimmen. Onderzoek toont dat het nog veel meer zou opleveren mochten ze ook preventief werken.”

Botteldooren beaamt. “Akoestiek is inderdaad een ondergeschoven kindje. Bij architecten, stadsplanners en stedenbouw primeert het visuele. Pas wanneer een nieuw project af is, buigen ze zich over de vraag hoe het nu ook nog kan voldoen aan de geluidsnormen. Het woonproject Louise Marie in Antwerpen is een voorbeeld van hoe geluid wel van bij de start van het project meegenomen werd. Daar werden stille zones gecreëerd door gebouwen te verbinden met een geluid-afschermende wand.”

Ook moeten steden volgens de experts nog veel meer doen met de voordelen die groene maatregelen opleveren. “Heel wat ecologische ingrepen zoals meer fietspaden, voetgangerszones, energie-efficiënte gebouwen en meer groen in de stad kunnen geluidshinder indirect reduceren”, stelt het VN-rapport. “Zo zorgden meer fietspaden ten koste van tweerichtingsverkeer in Berlijn ervoor dat 50.000 inwoners beduidend minder verkeerslawaaï ervaren en is het ook in de Ultra Lage Emissie Zone in Londen veel stiller geworden.”

VOORUITSTREVENDE PLANNEN

Maar dat inzetten op de win-wins werkt niet per se. “Zo reduceert asfalt het lawaai, maar het houdt warmte maximaal vast”, zegt Heijke Rombaut, projectcoördinator luchtkwaliteit en omgevingslawaaï in Gent. “Wij merken ook dat warmtepompen nu tot steeds meer geluidsklachten leiden.”

Voor experts is het dan ook duidelijk dat steden de volumeknop alleen maar naar beneden krijgen met goed doordachte planning en ingenieuze oplossingen die meer bieden dan hier en daar wat decibels wegknippen

Rotterdam illustreert die ‘multifunctionele’ aanpak met zijn visie voor ‘daklandschappen’. De stad gaat de 46 miljoen vierkante meter platte daken omturnen in groendaken, blauwe daken die water vasthouden bij zware regenval, daken vol zonnepanelen en daken die ontmoetingsplekken worden. Volgens de berekeningen van de stad kunnen de groendaken het geluid in gebouwen met tien dB doen afnemen. “Die daken bieden koelte, ontspanning, biodiversiteit, groene energie, wateropvang bij zware regenval, een buffer tegen droogte én minder lawaai”, zegt Brooks.

“Ik kan er alleen maar van dromen”, zucht De Wit te midden van het helse lawaai aan zijn Brusselse voordeur. “Soms hoop ik nog dat ook mijn stad zo’n vooruitstrevende plannen zal doorvoeren en de kanaalzone hier ontwikkelt tot een aangename plek langs het water zoals in Lyon, Parijs, Milaan, Bordeaux. Maar ik vrees ervoor en ga verhuizen. Weg van deze decibelterreur.”

Vragen, tips of opmerkingen? Mail naar deoorzaak@demorgen.be

Van geluidsreductie tot soundscape

Hoe behoud en vorm je stilteplekken om aangename stedelijke soundscapes te creëren?

Soundscape

Hoe geluiden in een specifieke plaats ervaren worden door mensen is manipuleerbaar. Akoestiek, objecten, huizen, natuurlijke factoren, bestemming... zijn zaken die bijdragen tot de geluidservaring van een plaats. Door ze bewust vorm te geven verhoogt men de waardering die mensen hebben voor hun omgeving.

Boommrijen

Bomen langs drukke plaatsen kunnen lawaai tegenhouden mits ze dens genoeg worden aangeplant.

Landschap en geluid

Als iets er goed uitziet beïnvloedt dit onze perceptie van hoe iets klinkt.

Groene oplossingen

Boommrijen, groene wanden, groene daken en struiken absorberen lawaai en trekken dieren aan, waardoor meer natuurlijke geluiden de stad binnenkomen.

